

ТЕМА 11. УТВОРЕННЯ ТА ВЖИВАННЯ ДІСПРИКМЕТНИКІВ І ДІСПРИСЛІВНИКІВ

Вправа 1. Утворіть можливі форми дієприкметників від наведених дієслів.

I. Активні дієприкметники теперішнього часу: співати, зітхати, квітнути, навчати, виконувати, лежати.

II. Активні дієприкметники минулого часу: опасти, засохнути, змарніти, промокнути, спочити, почорніти.

III. Пасивні дієприкметники: писати, читати, узгодити, змусити, запрягти, пекти, вразити, вертіти, пустити, загоїти, вловити, купити, зробити, зломити, розпиляти, зігнати, оспівувати, роздрукувати, реконструювати, сформулювати, запрограмувати, пороти, стиснути, колоти, замкнути, зігнути, кинути, збудувати, бити, розвинути, скосити.

Вправа 2. Перекладіть подані слова та словосполучення українською мовою.

I. Желаяющий, заведующий, красящий, ведущий, окружающий, служащий, соответствующий, курящий, учащийся, начинающий, соединяющий, решающий, движущийся, договаривающиеся стороны, купающиеся, отсутствующий в течение месяца, нуждающийся в помощи, исполняющий обязанности директора, моющие средства, выступающий по радио, скользящий график, действующее законодательство, вступающий в университет юноша, входящие документы.

II. В следующий раз, установлены нижеследующие факты, следующий подъезд, следующие эксперименты, скажу вам следующее, на следующий день, следующим выступает, вызываются следующие лица, следующим образом, следующий через станцию поезд, следующие из сказанного выводы, следующий советам врач пациент.

III. Дозревший, победивший, почерневший, поседевший, пожелтевший, окончивший, наболевший вопрос, вспыхнувший, помогший, засохший, извещавший звонок, разомлевший, пострадавшая сторона.

IV. Анализируемый документ, обвиняемый в преступлении, приобретаемые навыки, применяемый в промышленности, принимаемый регулярно, поставляемая вовремя продукция, занимаемая должность, освещаемый в прессе, употребляемый всеми, желаемый результат, несгораемый шкаф, неконвертируемая валюта.

Вправа 3. Від поданих дієслів утворіть дієприслівники недоконаного та доконаного видів. Зразок: читати – читаючи, прочитавши.

Полоти, бачити, пустувати, боротись, виробляти, брати, ходити, возити, белькотати, белькотіти, нести, боятися, лазити, возити, жати, копіювати, коментувати, дивитися, везти, носити.

Вправа 4. Перекладіть подані дієприслівникові звороти українською мовою.

Читая лёжа, внезапно выздоровев, взлетая ввысь, простясь с гостями, вернувшись домой, увидя знакомых, внимательно изучая, позаботившись об ограничениях, приветствовать стоя, фотогра-фируя прохожих, расписавшись в журнале, учитывая обстоя-тельствва, покупая билеты в театр, обсуждая документы, несмотря на плохую погоду, не глядя по сторонам.

Вправа 5. виправити помилки у поданих словах та словосполученнях.

Запитующий, подорожуючий, грающий, рахующий прибутки, головующий зборами, пануюча думка, перемигший, ріжучий інструмент, кажучий промову, захоплюющий краєвид, хвилюючі враження, початкуючий поет, ведучий архітектор, не дивлячись на об'єктивні причини, лікуючі властивості, стоя, лежа.

Вправа 6. Відредагуйте речення, з'ясувавши характер помилок.

1. Працюючи тиждень, ремонт був завершений. 2.
- Відпочиваючи в Карпатах, нам сподобалися мандрівки в гори. 3.
- Залишаючи приміщення, світло обов'язково повинно вимикатись. 4.
- Вивчаючи українську мову, у нас не було ніяких проблем. 5. Стоя біля дошки, Максим завжди розгублюється і не може добре відповідати.
6. Починаючи вивчати проблему, йому бачилась можливість її практичного застосування. 7. Граючи у спортлото, мені часто щастить.
8. Вивчаючи ці зразки, були відзначені їхні переваги. 9. Сидя так близько від телевізора, псується зір.

Вправа 7. Перекладіть подані речення українською мовою. Поставте розділові знаки.

1. За лесом стоящие зенитки начинают обстреливать вражеский самолет.
2. Дорога вилась по влажным косогорам густо заросшим дубняком и кленом еще хранившими багряную листву.
3. Сопровождаемый офицером комендант вошел в дом.
4. Всем явившимся к врачу пациентам была оказана помощь.
5. По пыльной

дороге ведущей садами тянулись скрипучие арбы верхом наложенные черным виноградом. 6. Лошади вытянувшие черные головы и всадники согнувшиеся над ними показались на мгновение на белом фоне неба.

Завдання

У завданнях 1-2 з'ясуйте, в якому варіанті подані лише дієприкметники.

1.

- I.** Написаний, запорошений, нездійснений.
- II.** Печений, невпинний, коханий.
- III.** Опалий, довгожданий, вибраний.
- IV.** Забутий, зроблений, змарнілий.
- V.** Почервонілий, недоторканий, розвіданий.

2.

- I.** Нездоланий, благословенний, зроблений.
- II.** Поораний, спечений, священний.
- III.** Панівний, пройдений, варений.
- IV.** Численний, неказаний, недоторканий.
- V.** Варений, індустріалізований, завершений.

3. Визначте, в якому варіанті неправильно утворені дієприкметники або вкажіть, що помилок немає.

- I.** Засохлий, порений.
- II.** Пошерхлий, поротий.
- III.** Зігрітий, посивілий.
- IV.** Насичений, бажаючий.
- V.** Помилки немає.

4. Визначте, в якому варіанті неправильно утворені дієприслівники або вкажіть, що помилок немає.

- I.** Приїхавши, ремонтуючи.
- II.** Мріючи, перемігши.
- III.** Принісши, стоя.
- IV.** Вивчаючи, зігнувшись.
- V.** Помилки немає.

5. В якому реченні дієприкметник або дієприслівник подано правильно.

- I. Всім проживаючим на території студмістечка треба зробити щеплення.
 - II. Прикрашаючи ялинку, у нас був святковий настрій.
 - III. На вечір зустрічі у школі прийшли її бувші випускники.
 - IV. Вона схопила зі столу засохлий бутерброд.
 - V. Стоячи на березі річки, йому згадалося дитинство.
- 6. Які із наведених пар слів і фразеологізмів є синонімічними?**
- I. Синій птах – символ щастя, ідеалу.
 - II. Лапки скласти – померти.
 - III. Як муха у Спасівку – швидко.
 - IV. Синонімічні дві пари.
 - V. Синонімічні три пари.
- 7. Який фразеологізм має значення “бути дуже злим, роздратованим”?**
- I. Сидіти на сухому.
 - II. Точити язика.
 - III. Рвати вудила.
 - IV. Торувати межу.
 - V. Точити кров.
- 8. Доберіть синонім до фразеологізму “Брати на кпини”.**
- I. Брати на решето.
 - II. Брати ноги в руки.
 - III. Брати на глузи.
 - IV. Брати на змор.
 - V. Брати за зябра.
- 9. У парах слів знайдіть неправильно наголошене слово або вкажіть, що помилок немає.**
- I. Небо́га, пуп’янок.
 - II. Ску́мбрія, морочливий.
 - III. Ка́жучи, небожа́.
 - IV. Помилки у двох варіантах.
 - V. Помилок немає.
- 10. Визначте слово з порушенням акцентуаційної норми.**
- I. Генéзис.
 - II. Ворóнячий.
 - III. Глянцéвий.
 - IV. Єдиноплемінний.

V. Жалобний.

11. **Яке з поданих нижче слів треба писати з літерою г?**

I. ...рубий.

II. ...ород.

III. ...адка.

IV. ...ольник.

V. ...рунтець.

12. **Доберіть антонім до іменника “мазепа”.**

I. Захисник.

II. Акуратист.

III. Жартівник.

IV. Бідолаха.

V. Песиміст.

13. **Визначте, яке слово випадає із синонімічного ряду.**

I. Строкатий.

II. Зозулястий.

III. Рябий.

IV. Пістрявий.

V. Усі синонімічні.

14. **З’ясуйте вид помилки в реченні, якщо вона є в ньому.**

Сеньйор Фернандо та синьйорина Лаура нарешті зустрілися у Франції.

I. Пунктуаційна.

II. Орфографічна.

III. Орфоепічна.

IV. Мовленнєва.

V. Помилки немає.

15. **Визначте словосполучення із порушенням лексичної норми.**

I. Професійна спілка.

II. Периферічна преса.

III. Усунути недоліки в роботі.

IV. Помилки у двох варіантах.

V. Помилки немає.